

Commissiedebat Regiodeals

Position Paper Interprovinciaal Overleg

Woensdag 22 juni vergadert uw Kamer over het onderwerp Regiodeals.

Vanuit de provincies delen wij graag de ervaringen die wij hebben opgedaan met eerdere regiodeals. Wij vragen uw aandacht voor de volgende punten.

Het vorige kabinet heeft een voortvarende start gemaakt met de regiodeals. De provincies juichen het toe dat dit kabinet deze ingeslagen weg voortzet. We merken dat regiodeals gewaardeerd worden als katalysator van de regionale samenwerking tussen overheden en in triple helixverband. Regio's zijn zich meer bewust van hun mogelijkheden om de brede welvaart in hun gebied te bevorderen en hebben deze ook benut.

Het coalitieakkoord stelt terecht dat maatschappelijke opgaven samen komen in gebieden, en dat ieder gebied, iedere regio, telt. Iedere regio heeft daarbij zijn eigen karakteristieken, sterktes en zwaktes en ambities. Provincies pleiten ervoor om het instrument van de regiodeals gebiedsgericht zo in te zetten, dat maatwerk de norm is en er oog is voor de samenhang van opgaven. Dat het kabinet aangeeft met het programma Regio's aan de Grens in deze kabinetsperiode in elk geval ook tot nieuwe regiodeals voor grensregio's te willen komen, en daarbij tevens constateert dat in die regio's de meeste ontwikkelkansen liggen bij grensoverschrijdende samenwerking, sluit hier in de ogen van provincies goed op aan.

Vanuit de verantwoordelijke rol voor de transitie in de fysieke leefomgeving zien provincies meerwaarde in een meer betrokken en verbindende rol voor provincies. Dit betekent nadrukkelijk niet dat provincies de regie over willen nemen. Wij kunnen wel met partners in de gebieden kijken hoe samenhang slim kan worden georganiseerd. Ook kunnen provincies een rol spelen in de afstemming tussen de inzet voor de regiodeals en de inzet van de transitiefondsen van het Rijk. Verder kunnen provincies regio's helpen bij het doorlopen van het proces rond de regiodeals en het opstellen van de proposities. Wij denken dat we hiermee de kwaliteit van de regiodeals kunnen versterken.

Ervaringen en lessen

Alle dertig regiodeals die in de vorige kabinetsperiode zijn afgesloten, zijn inmiddels in de fase van uitvoering. Onderdelen van deals uit de eerste tranche gaan richting afronding. Het afwegingskader bevat toetsingscriteria, die leidend zijn voor de regio's om voorstellen mee op te bouwen en op basis waarvan het Rijk de voorstellen beoordeelt en honoreert. Uit ervaringen die daarbij zijn opgedaan, kunnen een aantal lessen worden getrokken:

- *Regiodeals moeten het karakter hebben van leren en ontwikkelen; het zijn geen business cases of investeringsvoorstellen. Gerichtte inzet van kennis van planbureaus, kennisinstellingen etc. kan daarbij helpen om het leren systematisch vorm te geven en te verankeren. De regiodeals zorgen ook voor ervaringen en aanpakken die voor andere regio's in de provincie relevant kunnen zijn en waar zij van kunnen profiteren. De mogelijkheden voor een bredere uitrol van beproefde interventies zou tevens een randvoorwaarde kunnen zijn in nieuwe regiodeals.*
- *Het afwegingskader moet werkbaar zijn met een beperkt aantal toetsingscriteria zodat er zo min mogelijk administratieve lastendruk ontstaat aan de kant van de aanvrager en genoeg flexibiliteit om een regio-specifiek voorstel op te bouwen.*
- *Het is goed om te anticiperen en te toetsen op het resultaat van een regiodeal maar waak ervoor dat resultaten te snel moeten worden geboekt, aangetoond en 'afgerekend'. Geef deals de tijd om hun waarde te bewijzen.*

- *Niet alles hoeft opnieuw te worden uitgevonden. Voor de volgende tranches verwachten wij dat regio's die al eerder een regiodeal hebben gesloten opnieuw aankloppen omdat zij kansen en urgentie zien voor verdere doorontwikkeling. Wij vinden het denkbaar dat succesvolle programma's uit vorige deals worden ondersteund met een nieuwe regiodeal, bijvoorbeeld omdat zij nog financieel kwetsbaar zijn. Dat past bij het lerende karakter van gebiedsgericht werken.*
- *Een evenwichtige spreiding over de provincies werkt in principe goed. Die spreiding mag echter beter worden aangesloten op de tranchegewijze verdeling van middelen. Graag verkennen we samen met het Rijk wat een passende verdeling van de middelen is, die tevens recht doet aan de doelstellingen die ten grondslag liggen aan de regiodeals.*

Provincie als partner

'De regio' wordt in de brief van 15 april door de minister omschreven als een handelend bestuursorgaan. De regio moet analyses maken, samenwerking organiseren en is verantwoordelijk voor de uitvoering van de regiodeal. Ook erkent de minister terecht dat het niet overal goed verloopt, en stelt zij voor om die regio's eventueel ondersteuning te bieden. De selectieprocedure regiodeals zorgde bij de eerdere tranches voor veel onrust bij de regio's. Door de samenloop met andere beschikbaar gekomen fondsen op Rijksniveau is het alleen maar ingewikkelder geworden. We denken dat het nodig is om het proces voor de komende tranches slimmer in te richten. De provincies kunnen en willen hier de helpende hand bieden, zonder daarbij de regio over te nemen.

- *Zorg dat provincies naast gemeenten aan de voorkant betrokken worden als partner bij initiatieven voor een regiodeal in de regio.*
- *Geef de provincie een ondersteunende rol door ze verbindingen te laten leggen tussen regiopartners en voorstellen van regio's door te laten verwijzen naar andere financieringsmogelijkheden indien die daartoe meer geëigend en kansrijk zijn.*
- *Maak hierover vóór de uitvraag van de vierde tranche afspraken met provincies.*

Geen verplichte cofinanciering

Bij de eerdere regiodeals moest ieder voorstel voor een regiodeal tenminste 50% publieke cofinanciering kunnen garanderen. Gezien de zorgwekkende situatie met betrekking tot de financiën van decentrale overheden, is deze cofinancieringseis bij de volgende tranches zeker niet in iedere situatie haalbaar. Nu de cofinanciering uit de regio ook mag worden aangevuld met private middelen hebben regio's die aan de vierde tranche willen deelnemen snel behoefte aan duidelijkheid over de regels omtrent cofinanciering.

- *Het is van belang dat provincies betrokken worden bij de uitwerking van de nieuwe financieringssystematiek van de regiodeals. Om de nieuwe regiodeals goed te laten verlopen is snelle duidelijkheid over de beschikbare budgetten en gevraagde cofinanciering een absolute voorwaarde. Gezien de beperkte beschikbare provinciale budgetten kan daarbij niet vanzelfsprekend uitgegaan worden van (dezelfde mate van) cofinanciering zoals bij de eerdere regiodeals.*
- *Snel duidelijkheid aan de voorkant geeft ook rust om te focussen op de kwaliteit van de proposities. Provincies willen hierover samenwerkingsafspraken maken met het Rijk.*
- *De gevraagde Rijksbijdrage in de aanpak van de regio's week de afgelopen jaren vaak af van het uiteindelijk toegekende bedrag. Om dit te voorkomen willen we tot betere afspraken en afstemming tussen Rijk en provincies komen bij het inrichten van de volgende tranches.*
- *Het is van belang dat de wijze van financiering past bij de aard van de regiodeals en tevens zo min mogelijk administratieve lasten met zich meebrengt. Een Specifieke Uitkering (SPUK) waar nu op wordt ingezet, is geen samenwerkingsinstrument omdat het een opdrachtgever -opdrachtnemer relatie creëert en het legt bovendien*

een enorme administratieve last bij de regio's. We dringen er als provincies op aan om met de provincies de mogelijkheden te verkennen om gebruik te maken van een decentralisatie-uitkering.

Vervolgproces en plannen

In de brief van 15 april geeft de minister aan dat zij het afwegingskader nog voor het zomerreces met de Kamer wil delen; de openstelling van de deals volgt dan kort daarna. Dat betekent dat de voorstellen vanuit de regio de facto nu al klaar zouden moeten liggen, terwijl het afwegingskader nog officieel gedeeld moet worden. Dit achten de provincies niet haalbaar, zeker niet als ook Gemeenteraden en Provinciale Staten nog moeten worden betrokken.

- *Hoezeer de provincies snelheid en ambities toejuichen bij de regiodeals, pleiten zij ervoor de openstelling voor de proposities te verschuiven naar einde dit jaar. Zodat er nog voldoende tijd is om inbreng te leveren voor een gedragen afwegingskader en regio's de tijd hebben om tot kwalitatief goede voorstellen te komen. Ook is er dan voldoende tijd om met elkaar een proces in te richten om tot de beste voorstellen te komen.*
- *Verder pleiten de provincies voor een 'voorportaal' of tussenstap in het proces waarbij initiatieven die nog niet volledig uitgewerkt zijn, worden getoetst op kansrijkheid. Dit is ook om te voorkomen dat regio's veel tijd en middelen vrijmaken voor het uitwerken van proposities die uiteindelijk niet kansrijk blijken. Ook dient er rekening gehouden te worden met lopende regiodeals, zodat deze een soepele doorstart kunnen maken, als dat aan de orde is.*

Brede Welvaart

De discussie over wat er nodig is in een regio om de brede welvaart te bevorderen, moet in de regio worden gevoerd. De definities van het PBL en CBS en de daaraan gekoppelde meetresultaten zijn waardevolle input voor deze discussie, maar de regio's zijn zelf het beste in staat om hun eigen urgentie en kansen in beeld brengen.

Brede welvaart is in elke regio een issue, maar de aard van de problematiek is vaak onvergelijkbaar. In de stedelijke gebieden vraagt dit bijvoorbeeld nadrukkelijk om een andere gebiedseigen aanpak dan in de grensregio's, waar grensoverschrijdende, interbestuurlijke samenwerking veelal de meeste kansen biedt om voor het versterken van deze regio's op sociaal, ruimtelijk en economisch vlak.

- *De provincies pleiten voor het 'breed' houden van het brede welvaartsbegrip. Inkadering van brede welvaart tot enkele criteria zou de regio's tekort doen.*